

REPTES I CONDICIONANTS DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT A GUATEMALA

JORNADES

INTRODUCTÒRIES A

LA COOPERACIÓ

INTERNACIONAL

CCD – UPC

TONI ROYO

antoniroyoaspa@gmail.com

CONTEXT HISTÒRIC

OCUPACIÓ EUROPEA DE CENTRAMÈRICA – MINERALS PRECIOSOS
ESCASSOS PERÒ MÀ D'OBRA ABUNDANT AL NORD, SUD DESPOBLAT

RELACIONS DE DOMINACIÓ VIOLENTES – EXPLOTACIÓ DE LA MASSA
INDÍGENA PER CULTIU DEL CAFÈ → DECRET DE JORNALEROS 1877

NEOCOLONIALISME – ALEMANYA (TRATADO DE COMERCIO 1887),
OCUPACIÓ DE TERRES FÈRTILS A LES VERAPACES,
PROLETARITZACIÓ DELS INDÍGENES Q'EQCHI'

UFCo. CONCESSIONS PDT ESTRADA CABRERA – VALL RIO MOTAGUA,
PUERTO BARRIOS

1944 – 1954 PRIMAVERA GUATEMALTECA, JACOBO ARBENZ, REFORMA
AGRÀRIA, CODI DE TREBALL, EDUCACIÓ,

COP D'ESTAT, GUERRA CIVIL (1960-1996)

ANYS 1978-86 LLUITA CONTRAINSURGÈNCIA, GENERALS LUCAS, RÍOS
MONTT, MEJÍA VÍTORES (1979 CAIGUDA SOMOZA NICARAGUA, ADM.
REAGAN), INCENDI AMBAIXADA ESPANYOLA 1980,

→ L'INDÍGENA ÉS L'ENEMIC INTERIOR

CONTEXT HISTÒRIC

ACORDS DE PAU (1996) → DIÀLEG FORÇAT PER UE, DESEQUILIBRI DE FORCES ENTRE GUERRILLA I EXÈRCIT

<http://despresdelapau.wordpress.com/category/guatemala/>

Guatemala, rescatant la memòria (acords de pau, projecte REHMI, massacre Plan de Sánchez – Baja Verapaz-)

INFORME REHMI, GUATEMALA NUNCA MÁŠ, MONSEÑOR GERARDI ASSASSINAT (1998) <http://www.odhag.org.gt/>

CORRUPCIÓ I IMPUNITAT – COMISSIÓ INTERNACIONAL CONTRA LA IMPUNITAT A GUATEMALA (NNUU) – JUTGE CASTRESANA RENUNCIA

<http://www.youtube.com/watch?v=QWLqfTMgt44>

CULTURA DE LA VIOLÈNCIA, NARCOTRÀFIC, MARAS, FEMINICIDI

<http://www.youtube.com/watch?v=czQRFyezboQ> (12:30-27:30)

CONFLICTES ENTRE COMUNITATS I EMPRESES ESTRANGERES – 43 Consultes comunitàries (2005-2010) sobre projectes d'exploració minera

Construcció hidroelèctrica a Santa Cruz Barillas (Huehuetenango) per Hidralia Energia (maig 2012, un mort / líders empresonats o fugits) http://www.intermonoxfam.org/sites/default/files/documentos/files/Informe_Hidralia_Energía_en_Santa_Cruz_Barillas_Guatemala.pdf

GUATEMALA: EL PAÍS DE LA DESIGUALTAT

5è exportador de sucre i 6è de cafè mundial

crisis alimentàries recurrents / retrocés consecució
ODM (2009 – demanda ajut internacional)

80% de la terra de cultiu en mans del 8% dels
productors agrícoles

expansió dels monocultius (banano, sucre, palma) per
l'exportació (Tractats de Lliure comerç amb USA,
Acord d'Associació entre CA I UE)

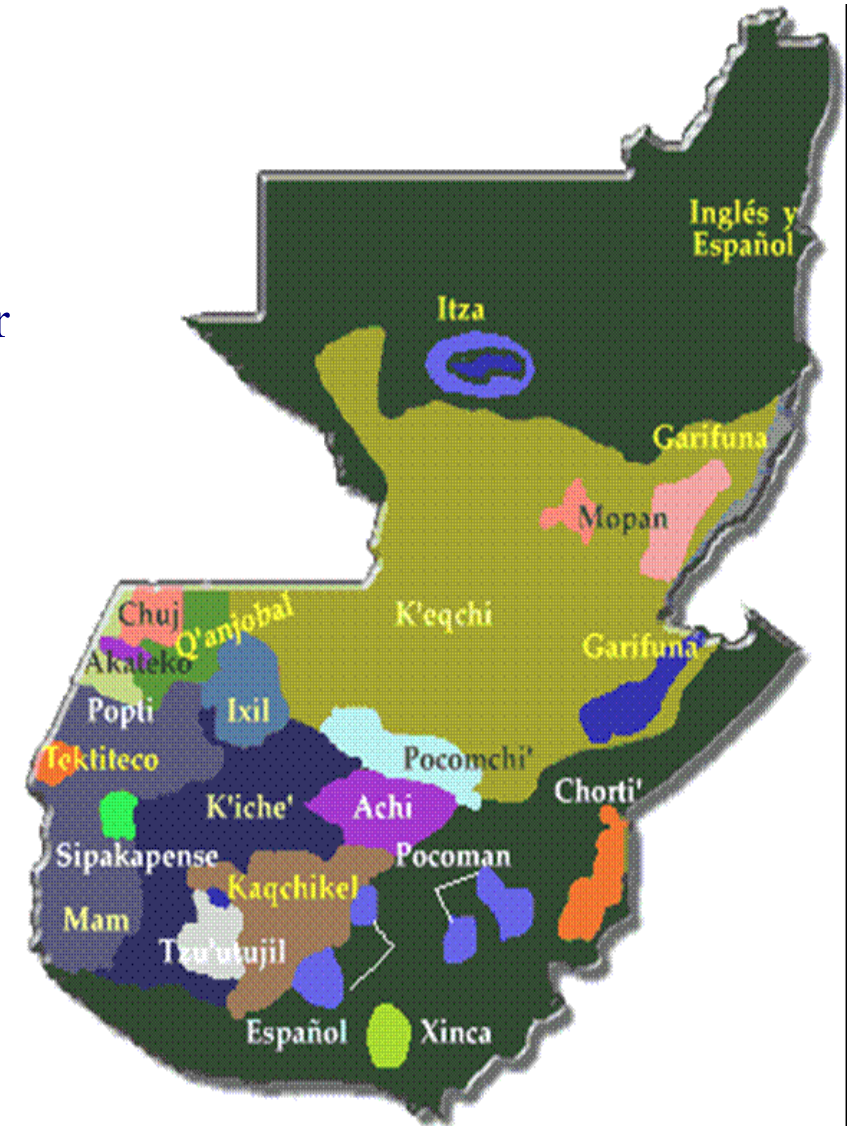
14,84M habitants (2011)

Població indígena 40-50%

131/187 llista IDH PNUD, país renda mitja-baixa

85% població q'eqchi' / 54% població nacional / 36%
població no indígena viu sota el llindar de la
pobresa (2012)

30,4% població desnodrida (Guate) / 7,7% (AL) /
PVD 14,9% (2012)

L'AOD A GUATEMALA

- ESPANYA (93M USD), USA (118M USD), JAPÓ (52M USD) → PRINCIPALS DONANTS (2010)
- AOD PROMIG ANUAL 462M USD
- AOD / per persona sota llindar de la pobresa 67USD
- ESP 2006-2007-2008 OPERACIONS DE CONDONACIÓ DE DEUTE / AOD SENSE DEUTE 81M (2006), 116M (2007), 131M (2008), 111M (2009), 93M (2010) → DISMINUCIÓ PROGRESSIVA
- AOD ESPANYOLA PER SECTORS (2005-2010): GOVERN I SOCIETAT CIVIL, AIGUA I SANEJAMENT, EDUCACIÓ
- AOD ESPANYOLA LLUITA CONTRA LA FAM I DESENVOLUPAMENT RURAL (2005-2010): 5,8M (2005), 14,2M (2006), 12,5M (2009), 10,5M (2010), 6,8M (2011)
- PER SECTORS: Agricultura 44%, Desenv. Rural 36,6%, Nutrició bàsica 8,3%, Ajut alimentari d'emergència 4%

EXPERIÈNCIES D'ÈXIT

- PROGRAMA DE REGULARITZACIÓ DE TERRES, EMPODERAMENT I DESENV LOCAL DE DONES RURALS INDÍGENES A HUEHUETENANGO (3500 DONES, COMUNITAT DE RETORNATS NUEVA GENERACIÓN MAYA)
- PROMOCIÓ D'ECONOMIES CAMPEROLES PER A LA SEGURETAT ALIMENTÀRIA DE LA COOPERATIVA NUEVO HORIZONTE (INCREMENT PRODUCCIÓ DE BLAT DE MORO EN UN 50% A 19 COMUNITATS DEL PETÉN, 350 PERSONES FORMADES)
- CREACIÓ I ENFORTIMENT DE CINC MANCOMUNITATS A LES CONQUES DEL LLAC ATITLÁN, RIO NARANJO, RIO GRANDE I PETÉN-ITZÁ (25 MUNICIPIS AMB MAPA D'IDENTIFICACIÓ RISCS MEDIAMBIENTALS, REFORESTACIÓ, PRODUCCIÓ GRANS BÀSICS) → PROGRAMA APOYO PRESUPUESTARIO
- CAMPANYA D'INCIDÈNCIA VAMOS AL GRANO (INCIDÈNCIA POLÍTICA PER L'ELABORACIÓ LLEI DE DESENV RURAL INTEGRAL, CREACIÓ MOVIMENT DE DONES, RECOLLIDA 3000 SIGNATURES, PRESSUPOST MINISTERI AGRICULTURA S'HA DUPLICAT)
- PROGRAMA DE CAFÈ DE COMERÇ JUST (1500 FAMÍLIES HAN MILLORAT ELS SEUS NIVELLS DE RENDA A HUEHUETENANGO)
- PROGRAMA JUSTÍCIA I SEGURETAT (AECID – MINISTERI JUSTÍCIA GUATEMALA) 2006-2012 6M€: ENFORTIR INVESTIGACIÓ CRIMINAL I CAPACITATS JUTGES, SIMPLIFICAR PROCEDIMENTS ADM, PERSEGUIR VIOLÈNCIA DE GÈNERE, 5 JUTJATS ESPECIALITZATS EN FEMINICI 849 → 4678 PROCESSOS PENALS / 1 → 763 SENTÈNCIES DICTADES

OBSTACLES

- INSTITUCIONS ESTATALS FEBLES (JUSTÍCIA, EDUCACIÓ, SALUT, ETC.)
- EXTREMA INJUSTÍCIA EN L'ACCÉS A LA TERRA, FALTA ACCÉS A CRÈDITS, FALTA TITULACIÓ DE LES TERRES
- ANALFABETISME, SOBRETOT FEMENÍ, INDÍGENA I RURAL
- MARGINACIÓ DE LA DONA, RACISME CONTRA ELS INDÍGENES
- PAES 1990 SUPRESSIÓ SISTEMES D'EXTENSIÓ RURAL, BANCA PÚBLICA DE DESENV RURAL, BANCS DE LLAVORS → NO HI HA SUPORT AL CAMPEROL
- FALTA DE PARTICIPACIÓ DE LA POBLACIÓ EN LA DEFINICIÓ DE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES
- AUSÈNCIA D'UNA ESTRATÈGIA NACIONAL DE DESENVOLUPAMENT (FMI LA CONSIDERA SENSE VISIÓ CLARA I A LLARG TERMINI) / FALTA ESTRATÈGIA PER A LA REDUCCIÓ DE LA POBRESA
- FALTA DE LIDERATGE DEL PAÍS SOBRE ELS AGENTS DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT – G13 MESA COORDINACIÓ PPALS DONANTS
- GESTIÓ DE LA COOPERACIÓ REPARTIDA ENTRE TRES INSTIRUCIONS
- ACORDS COMERCIALS AMB USA I EU (COHERÈNCIA DE POLÍTIQUES)
- CONFLICTES ENTRE COMUNITATS I LA INVERSIÓ ESTRANGERA EN EL SECTOR ENERGÈTIC I MINER